

מדתו חסד ועבד להשי"ת במדת אהבה, היות שדורו של נח היה עוד קודם עולם התיקון ולכך רבתה בו הוזהמא וגברו התאות, ואז כאמור דרך ה' לעבוד במדת היראה, לעורר יראת ה' דאית דין ואית דיין. ונח איש צדיק תמים היה בדורותיו, שתכלית רצונו ית' בדור ההוא היה שיעבדוהו במדת היראה. ויש דורשין אותו לגנאי, היינו את המציאות של דורו, שבדורו של אברהם שכבר הוחל עולם התיקון, שוב יראה אינה חשובה, דאפשר לעבוד להשי"ת במדת אהבה הגבוהה יותר.

וזה מה דמצינו שלפני המבול נאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם וכל יצר מחשבות לבו רק רע

כל היום, ואילו לאחר המבול כתיב וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו, שאינו רק רע אלא רע מנעוריו בלבד, כי זה היה לאחר וירח ה' את ריח הניחוח מקרבנו של נח. דענין קרבן הוא מדת אהבה, שאמר ונעשה רצונו. שלאחר י"ב חדש ששהה נח בתיבה נתעלה למדרגה יותר גבוהה והקריב קרבן שהוא ממדת אהבה. ואז וירח ה' את ריח הניחוח, שנתעוררה כבר מדת אהבה, ולכך ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה וגו', כי יצר לב האדם רע ולא רק רע, שמכח מדת אהבה שנתעוררה אין כבר בחי' הרע של דור המבול המתפשטת ואוכלת בכל.

חטא דור המבול

החמס, וכמאחז"ל (סנהדרין קח.) לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, וא"כ צ"ב מה היה החטא העיקרי ומה היה הטפל. ובעצם מאמרם ז"ל שלא נחתם גז"ד אלא על הגזל צ"ב שהרי כדאיתא בחז"ל (ב"ר לא, ו) על כי מלאה הארץ חמס, חמס זה עבודה זרה, חמס זה גילוי עריות, חמס זה שפ"ה, והיינו שהיו בהם כל שלש החמורות, והגזל היה החטא הקל ביותר שלהם, ומדוע איפוא לא נחתם גז"ד אלא על הגזל, ולמה הגיעם עונש חמור שכזה על גזל שאינו אלא לאו. וכן צ"ב אומרו ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס, דמשמע שיש קשר בין ותשחת הארץ לותמלא הארץ חמס, וצ"ב ענינו.

וי"ל הענין, דהנה שורש הגזל והחמס הוא מחמת פגם ההשחתה, כי בעצם גזל הוא מסוג החטאים שגם לפי השכל והמוסר האנושי נחשבים כחטא ולא רק ע"פ תורה, שגזילת דבר השייך לזולת נחשבת גם בעיני בני אדם לחטא. אמנם כאשר אדם נופל בהשחתה רח"ל, כענין כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, אז עי"ו נפגם לגמרי מח הדעת שלו, ודעותיו והשקפותיו משתבשות לחלוטין, ועד שהדבר המכוער ביותר מתהפך אצלו ונראה בעיניו

ותשחת הארץ לפני הא' ותמלא הארץ חמס. וירא א' והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. ויאמר א' לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ. בפסוקים אלו מבואר גודל החטא של דור המבול, אשר בגינו נגזר עליהם העונש החמור ביותר שלא היה דוגמתו, שנמחתה כל הכריאה כולל הבע"ח וכל אשר בארץ. והנה נזכרו כאן ב' ענינים, השחתה וגזל, וכדכתיב ותשחת הארץ לפני הא', ותמלא הארץ חמס, ומהמשך הפסוקים נראה שיש סתירה על מה נגזר דינם, דמהכתוב וירא א' את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, משמע שעיקר עונם היה השחתה וזו היתה סיבת המבול, וכמדוייק אומרו ותשחת הארץ "לפני האלקים", היינו חטאים שבין אדם למקום, ולא חמס שהוא חטא שבין אדם לחבירו. וכן ממד"כ בסוף פר' המבול שאמר הקב"ה לא אוסיף עוד לקלל את האדמה כי יצר לב האדם רע מנעוריו, משמע נמי שעיקר הפגם היה ההשחתה הנובעת מיצר לב האדם הרע מנעוריו. ואילו מהאמור קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס, משמע שהמבול היה מחמת

הארץ חמס ואין זה נחשב בכלל לחטא בעינייהם. וכדאיתא שכי' מ'לאה ה'ארץ ח'מס ר"ת חכמה, היינו שגזל נהפך לחכמה נאה ולדבר מקובל, דמתמת פגם ההשחתה שכה העמיק, הדבר המכוער ביותר נהפך לדבר מקובל ורצוי שבו מוכיחים בני אדם את חכמתם, ולכן קץ כל בשר בא לפני.

וזהו מד"א בתרגום על כי מלאה הארץ חמס מפניהם, ארי אתמליאת ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישיא, שלכאורה אתמליאת ארעא חטופין זהו התרגום של מלאה הארץ חמס, ולמה הוסיף מן קדם עובדיהון בישיא. אכן הפי' כמבואר שעיקר הפגם היה השחתה, ומתוך עובדין בישיא הגיעו לכך שאתמליאת ארעא חטופין, שמלאה הארץ חמס בפרהסיא בלי מורא ובושה, ואין זה חטא אצלם. וכיון שהגיעו לכך אזי קץ כל בשר בא לפני, שנחתם הקץ לזה.

ויש להוסיף בזה עוד ע"פ מאמר מרן אדמו"ר בכ"א זי"ע, שתתלת ענינו של דור המבול היתה כמד"כ ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בתרו, שהתחלת הפגם היתה מהסתכלות אסורה, ויראו בני האלהים, שאף שהיו אנשים גדולים, ע"י ויראו, מחמת ההסתכלות, הגיעו לפגם כזה של דור המבול. וכמאחז"ל עין רואה והלב תומד וכלי המעשה גומרים, שהתחלת הפגם היא מעין-רואה. וע"י העין רואה הגיעו בבחי' עבירה גוררת עבירה עד ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס, כי הפגם של עין רואה פוגם את המת, וכשהמח מקולקל שוב אינו מבין את השלילה אפילו בדברים כאלו שהכל מבינים שאין לעשותם. וזה גם מה דכתיב ונח מצא חן בעיני ה', בעיני ה' היינו תיקון העינים, ששמר על עיניו וקידש אותם, ועי"ז הגיע להיות איש צדיק תמים וגו', לכל המדרגות הגיע מתוך ששמר את עיניו.

וי"ל עוד דרך בזה, ע"פ המובא בשפתי חכמים שעיקר הפגם היה כמד"כ ויראו בני הא' את בנות האדם ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו, כפירש"י בשם המדרש, אף בעולת בעל, שלקחו נשות

כדבר מותר. וכמו שמצינו בסדום ועמורה, שהאכזריות שם היתה בצורה איומה שכזו, שלא רק שלא ראו בזה דבר מגונה אלא שעוד נהפכה אצלם לדרך חיים, והיו מוכנים למסור נפשם עליה כעל דבר קדוש. וכל זה התחיל מהשחתה, וכל' הפסוק ואנשי סדום רעים, שענינו השחתה, כמ"ד בער שעשה הרע בעיני ה', ומהשחתה זו נפגם מח הדעת שלהם ונשתבשו דעותיהם והשקפותיהם, עד שהדבר המכוער ביותר נהפך אצלם לדבר הנעלה ביותר. וכן מצינו בדברי אברהם לאבימלך, כי אמרתי רק אין יראת א' במקום הזה והרגוני על דבר אשתי, שלכאורה וכי אם אין יראת א' במקום הזה הר"ז סיבה שכבר יגיעו לשפלות כזו שאין דוגמתה, אלא הפי' דרק אין יראת א' במקום הזה, היינו בענין זה, שהחזיקם לשטופי זימה, וכיון שאין בהם יראת אלקים במדה זו הר"ז דבר פשוט אצלם ומתקבל על דעתם שיהרגוהו על דבר אשתו, מאחר שכבר נפגם והושחת אצלם מח הדעת.

וענין זה היה בדור המבול. שעוונם היה פגם ההשחתה, כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, ועד שכתוצאה מכך שקעו בגזל ומלאה הארץ חמס, כי ע"י ההשחתה נפגם מח הדעת ונתקלקלו ונתהפכו הדעות וההשקפות עד שכיעור הגזל נראה בעיניהם כדבר של היתר. וזהו פי' ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס, שותמלא הארץ חמס הוא סימן על עוצם ההשחתה עד היכן הגיעה, שההשחתה חדרה כל כך עד שהמח כבר מקולקל ותמלא הארץ חמס. נמצא שעיקר הפגם היה באמת לפני האלקים ולא בין אדם לחבירו, אלא מאחר שהדעת כה נתקלקלה ירדו עד אשר מלאה הארץ חמס, שאינו מרגיש כלל את השלילה גם בחטאים שבין אדם לחבירו. וזהו בי' הפסוקים, וירא א' את הארץ והנה נשחתה, פי' שעיקר הפגם היה השחתה, כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, אמנם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, היינו שהגזל לא נחתם אלא עד שההשחתה הגיעה עד לגזל, שפגם ההשחתה העמיק עד שנפגם מח הדעת ונהיה אצלם הגזל כדבר מותר. וזהו ויאמר א' לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס, היינו שההשחתה היא עד כדי כך שמלאה

במדת הגבורה נענשו במדת הגבורה באש וגפרית. וא"כ הרי גם דור המבול חטאו בגזל, שהוא ג"כ פגם במדת הגבורה, ומדוע נענשו במים שהם מדת אהבה. אכן, ע"פ הדברים שעיקר פגם דור המבול היה השחתה, ה"ז פגם במדת החסד, כמו שמצינו בתורה גבי ערות אחותו חסד הוא, כי השורש של עריות הוא חסד אלא שהיא אהבה נפולה, שנפלה למדרגות השפלות ביותר. לכן נענשו דור המבול במי המבול שהם ממדת החסד, כיון שעיקר חטאם היה בהשחתה ופגמו במדת החסד.

וי"ל עוד בבי' הא דלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, אף שעיקר עוונם היה ההשחתה הנוראה, דהנה כאשר האדם עוסק בחסד וברחמים כמ"כ מדה כנגד מדה מתעורר עליו מן השמים חסד ורחמים. וכמאחז"ל (שבת קנא:) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים, ואם דור המבול היו עוסקים בחסד ורחמים היה מקום שיומשך עליהם עי"ז מן השמים חסד ורחמים למעלה מן הטבע, שזו היתה אפשרות ההצלה היחידה עבורם, אך כיון שעסקו בגזל ואכזריות היפך החסד לא היה מה שימתיק את הדינים מעליהם. וכמשאחז"ל במדרש (שוח"ט תהלים לז) שאברהם אבינו פגע בשם בן נח, ושאלו היאך ניצלתם, והשיב לו, בכח זה שעסקנו בחסד כל היום, שכל היום עסקו להאכיל את בעלי החיים שבתיבה, והחסד שעשו הצילים מתרון האף של המבול. והיינו אף שהרי נח היה צדיק תמים הוא ובניו שמהם תזרה ונבנתה כל הבריאה, עכ"ז היתה השאלה היאך ניצלתם מתרון אף הגדול והנורא שהיה אז, והתשובה היתה רק בכח החסד. והלימוד מכאן שאף אחרי השחתה שכזו עדיין יש דרך הצלה, שהקב"ה ברא צרי ומרפא בכל המצבים אפילו של אבי אבות הטומאה, כי רצונו ית' לבל ידת ממנו נדח, ואילו לא היה בהם עון גזל והיו עוסקים בחסד היו הדינים נמתקים מעליהם.

חבריהם, שנהיתה הפקרות גמורה בענין זה. וכוה מפרש אומרו ותמלא הארץ חמס, שאין הכוונה לגזילת ממון אלא שגזלו נשות חבריהם. ולפי"ז אמנם לא היו כאן ב' חטאים נפרדים, עריות וגזל ממון, אלא החמס גם היה בעריות ותרוויהו חד. וכתב דאמנם בגמ' (קידושין יג.) משמע שלא היה בדור המבול חטא א"א, אבל במדרש הנז' (ב"ר כו, ט) איתא, מכל אשר בחרו אלו נשי אנשים, וע"כ הם אנדות חלוקות. ולפי פי' זה מתבהרת היטב הפרשה, שותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס שניהם ענין אחד, ולא קשה הקשר בין ב' הדברים. וכן מבואר לפי"ז מאה"כ ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס, וברש"י מביא ע"ז מאחז"ל (ב"ר כו, י) כל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלמוסיה באה לעולם והורגת טובים ורעים, וזהו אומרו קץ כל בשר, הטובים והרעים. ולכאור' הלא המשך הפסוק הוא כי מלאה הארץ חמס. אלא ע"פ האמור שגם החמס היה בנוגע לעריות מובן שפיר שלכן קץ כל בשר בא לפני, שבאה לעולם אנדרלמוסיה והורגת טובים ורעים. וכאמור הרי ההתחלה של פגם דור המבול היתה מויראו בני האלהים את בנות האדם, מהסתכלות, אלא שמתוך כך עבירה גוררת עבירה עד אשר ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו אף בעולת בעל.

ועל פי כל הדברים מתבאר מה שאמר הקב"ה לנח כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, שאם פגם דור המבול היה גזל קשה וכי בזה שאינו גזלן הריהו כבר צדיק. אלא משום שעיקר ושורש הפגם היה השחתה במדת יסוד, וזאת אמר לו הקב"ה, שבמדה זו אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, שבשורש המדה הזאת אתה צדיק, לכן הנני מקים את בריתי אתך.

ועפ"ז י"ל גם עונשו של דור המבול, שנענשו במים. ולכאורה הרי העונש צ"ל מדה כנגד מדה, כמו שמצינו בסוד ועמורה דכ' וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש, כיון שהפגם שלהם היה